

Ett tempel av **NEON**

Skyltmästare. Familjen Bracey har hållit England lysande i flera generationer. De färgglada skyltarna må se enkla ut – men det tar tio år att lära sig hantverket. Häng med till London för att träffa neonets mästare.

 ANNA LILJEMALM LINN BERGRANT

Familjen Braceys neonskyltar syns i många storfilmer. En och annan film har Marcus Bracey också själv medverkat i, han har till exempel åkt taxi med

Att kliva in på neomuseet God's Own Junkyard är som att kastas in i en färgsprakande parallellvärld. Från varenda kvadratdecimeter lyser olika budskap i rubinrött, ishavsbliått och absintgrönt. Ibland är det svårt att avgöra var en skylt slutar och nästa börjar. Den gamla industrilokalen i nordöstra Walthamstow i London har täckts från golv till tak med 1400 neonskyltar. Hit lockas besökare från hela världen. – Alltså, jag dör, jag får hjärtklappning! säger en kvinna upphetsat till sin väninna.

”Man drar i gång strömmen och så bang! Man är knockad direkt. Det är passion!”

Marcus Bracey, neontillverkare.

Ur högtalarna strömmar en sorgfri kärleksdänga från 1977. Den amerikanska rockgruppen Blondie sjunger om Denis och några av museibesökarna nynnar med. Trots att det är ganska tidigt på morgonen är det redan en hel del folk på plats. Flera av dem som kommer in genom dörren blir stående i flera minuter och bara gapar innan de kommer sig för att gå varvet runt. Här finns flådiga skyltar från amerikanska diners, sexistiska strippklubbsskyltar från en svunnen tid och moderna neonkonstverk. Det är som visuellt heroin. Det går inte att sluta titta.

– Neon är så omedelbart. Man drar i gång strömmen och så bang! Man är knockad direkt. Det är passion! Det är glädje, säger neontillverkaren Marcus Bracey.

ALLT BÖRjade MED FARFAR DICK BRACEY. Han jobbade i en kolgruva i Wales och under andra världskriget tjänstgjorde han som elingenjör i flottan. I stället

Tom Cruise.

▲ En blå drake, känd från filmen Blade Runner, hänger från taket. Den har lyst i 35 år.

KAN LYSA I 30 ÅR UTAN ATT FYLLAS PÅ

- **Neon är en ädelgas utan färg, doft och smak.** Den allra första neonskylten monterades 1923 i Los Angeles. I Sverige monterades den första 1924.
- **En neonskylt håller länge** och kräver förhållandevis lite underhåll. Neonet kan lysa i 30 år utan att behöva fyllas på med ny ädelgas.
- **I dag har de flesta butiker** och

verkstäder ersatt neonskyltarna med enklare skyltbelysning. På senare år har också LED-tekniken gjort skyltarna ännu billigare. Samtidigt har intresset för neon ökat bland privatpersoner.

- **Numera är det vanligt att** neontillverkare får beställningar från människor som vill ha en skylt i hallen eller vardagsrummet.

för att återvända till gruvan efter krigsslutet började han jobba för ett neonföretag i London. Alla kasserade skyltar tog han med sig hem. Samlingen växte och så småningom bestämde han sig för att starta eget.

På 1970-talet kom Marcus Braceys pappa in i bilden. Chris Bracey hade då utbildat sig till grafisk designer och såg nya affärsmöjligheter. På den tiden var husen i det nu så trendiga Soho en riktig skamfläck för staden. Vad skulle hända om man klädde in dem i neon och skapade ett slags miniverision av Las Vegas?

– Pappa och farfar fick montera skyltarna mitt i nätterna för det fanns inga bygglov. Klubbägarna var övertygade om att tjänstemännen skulle säga nej om de frågade, men att de skulle övertygas när de fick se de fräcka neonskyltarna ovanpå de sunkiga och nedgångna fasaderna, säger Marcus Bracey.

Mycket riktigt blev det hela stor succé. I flera år

hade det färgstarka ljuset förknippats med sex och strippklubbar, men sakta ändrades synen. Nu blev neon modern samtidskonst. I samma veva föddes Marcus Bracey.

– Jag hade neonet i mitt blod, det pumpades in i mig redan från början. Det var neon överallt. Jag var nog det enda barnet som hade en neonskylt från en gammal sexbutik i mitt sovrum, säger Marcus Bracey.

ATT TILLVERKA NEONSKYLTA är ett komplicerat hantverk. Exakt hur det går till är en affärshemlighet, men skyltarna består av skickligt formblåsta glasrör. Själva neonet är en färglös ädelgas och först när elektricitet tillsätts skapas ett rött sken. Genom att färga själva lysröret går det att få fram nästan vilka färgnyanser som helst. Allt

”Det finns något barnsligt över neon. Man blir så glad av det.”

Marcus Bracey, neontillverkare.

görs för hand och det krävs många olika professioner för att tillverka en enda skylt. Först ska skylten designas och skissas fram. Glaset måste sedan blåsas och böjas. Metallen tar form i metallverkstaden, elen ska komma på plats och i slutändan behövs också en ingenjör som sätter ihop alla delar.

Neonverkstäderna är ingen miljö för ett barn. I glasblåsningsverkstaden är ugnarna 800 grader varma. Ändå fick Marcus Bracey följa med redan som åttaåring. Snart hjälpte han till både före och efter skolan. När han blev äldre utbildade han sig till elingenjör och tog över verksamheten efter sin pappa. Neonmuseet God's Own Junkyard öppnade han 2009 för att ge sin farfars dammiga samlingar liv igen.

– Vi har samlat lite av varje. Lite Jesus, lite sex där borta, och här hänger den största discokulan i Europa. Den är 2,5 meter stor och väger 350 kilo. Det tog mig två och en halv månad att slutföra.

MUSEET ÄR SOM ETT NEONFÄRGAT SAGOLAND. Hit lockas såväl artister som modefotografer. *Vogue* har fotat flera modereportage härifrån och Thin Lizzy är ett av flera rockband som använt sig av neonet som kuliss. Den uppmärksamme hittar också en lång rad filmreferenser. I taket hänger en gigantisk blå drake utrustad med gula ögon och röd tunga. Den är från 1982 och medverkade i filmen *Blade Runner*. En hotellskylt med gula versaler är känd från superhjältefilmen *Dark Knight* med Heath Ledger i rollen som Jokern. Familjen Bracey har också gjort skyltar till filmer som *Captain America*, *Eyes Wide Shut* och *Kalle och chokladfabriken*.

– Om du ser en neonskylt i en film eller reklamfilm så kommer 80 procent från oss. Vi får otroligt många förfrågningar och rekvisita från filmer

▼ Marcus Bracey ritar många kundskisser. ”Det kan fortfarande vara svårt att veta om allt kommer att passa ihop i slutändan, om färgerna blir bra tillsammans eller om de tar ut varandra”, säger han.

Azhar Duhovich byter ut gamla transformatorer mot nya. Han studerade konstvetenskap och arbetade som målare och skulptör i många år innan han blev anställd av familjen Bracey. ”Jag har alltid varit intresserad av ljus”, säger han.

slängs ofta som gårdagens tidning när inspelningarna är avslutade. Vi har byggt upp enorma samlingar, säger han.

I DAG HAR FAMILJEN tolv lagerbyggnader runt om i England. Ofta kan man över huvud taget inte gå in och museet är nästan lika fullpackat. Marcus Bracey har bara lämnat smala gångar där besökarna kan promenera.

Utställningen fungerar också som ett tidsdokument. Här finns skyltar som med största sannolikhet inte skulle sättas upp i dag. Som exempelvis skyltar med texten Topless bar eller Let's play doctors and nurses.

– Jag är tredje generationens neontillverkare och den fjärde generationen är på gång. Min dotter gör egna konstinstallationer med neon. Hon är en duktig konstnär. Det är så roligt att nästa kapitel är på gång. Vill ni förresten se verkstaden?

▲ Neonskyltar som består av ett enda långt glasrör måste ibland målas med svart färg för att bokstäverna ska gå att urskilja från varandra. Gasen flödar i hela röret, men delarna som målas svarta kommer inte att synas när skylten tänds.

◀ Marcus Bracey behärskar samtliga delar av neontillverkningsprocessen. "Att lära sig det här hantverket tar mellan åtta och tio år", säger han.

En kort bilresa från museet ligger en av verkstäderna. Bara för tio år sedan var Walthamstow ett nedgången område. I dag är läget ett helt annat. Många konstnärer har etablerat sig i området och en lång rad barnfamiljer har sökt sig hit.

VÄL INNE I VERKSTADEN råder förvånansvärt mycket aktivitet. En anställd renoverar gamla neonskyltar och byter uttjänta transformatorer mot nya. Alldeles intill är en annan arbetare i full färd med att konstruera ett gigantiskt vitmålat isberg som så småningom ska få sällskap av jättebokstäver i trä.

Ett annat rum beskrivs bäst som en neonyrkogård. Precis som sin pappa och farfar vägrar Marcus Bracey att slänga något.

Nu ligger här mängder av bokstäver och formuleringar i ett plockepinn. När glaset väl är fyllt med ädelglas är det svårt att ändra form. Det går att bända lite, men det spricker lätt. Tanken är att använda

stumparna till olika former av konstinstallationer.

I dag blir LED-tekniken allt vanligare. Den är mer miljövänlig och drar 70 procent mindre ström än neon. Eftersom dessa skyltar inte görs i glas blir de betydligt billigare att tillverka och mindre sköra.

PÅ ETT RITBORD HITTAR HAN en av sina senaste kundskisser. På kollegieblocksrandigt papper har han ritat en skylt till en blombutik, förutom text innehåller skissen även två stora pilar. Han älskar att få skissa i blyerts och att få följa hela processen ända tills skylten tänds för första gången.

– Det finns något barnsligt över neon. Man blir så glad av det. Jag sitter ofta på museet på söndagsmorgnarna med min tidning och ser folk komma in genom dörren. Hela deras ansiktsuttryck säger "wow, vad är det som händer?". Då sitter jag bakom tidningen och skrattar för mig själv. ✨